

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

BESLUT
2014-04-03

Dnr
511-30464-2013

Sida
1(16)

Till
/enligt sändlista/

Naturreservatet Klippan i Härryda kommun

- beslut om ändrade föreskrifter m.m. samt utökning
av reservatsområdet

Innehåll

Administrativa uppgifter
Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för Länsstyrelsens beslut
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Remissammanställning
Bilaga 5. Sändlista
Bilaga 6. Besvärshänvisning

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreservatet Klippan
Nvr-id:	2000802
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Härryda
Läge:	Öster om länsvägen 529 mellan Hindås och Rävlanda, ca 2 km S om Hindås
Ungefärlig mittpunkt	N 639673, E 349748 SWEREF99 TM
Fastighetskartan:	63D 9eN och 63D 9fN
Fastigheter och ägare:	Klippan 1:1, Västkuststiftelsen Rävlanda 2:44, Naturvårdsverket Lilla Bugärde 2:50, Skogssällskapet
Nyttjanderättshavare:	Jakt inom del av Rävlanda 2:44: Rävlanda jakt-lag Ledningsrätt VA: Härryda kommun Ledningsrätt tele: Teliasonera
Areal (ha):	106 hektar
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Natura 2000-beteckning:	SE0520145 (endast Klippan 1:1, 54 ha)
Strandskydd:	50 meter längs båda sidor om Grandalsbäcken
Naturgeografisk region:	21, Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap (21b, Södra Västergötlands sprickdalsområde)
Objektskategori:	Skogs-/myrmosaik
IUCN-kategori:	Strikt naturreservat

Beslut om bildande m.m.

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas på kartan i bilaga 1 som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara Naturreservatet Klippan. Naturreservatets gränser skall märkas ut i terrängen.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen skötselplanen i bilaga 3 och utser, med stöd av 21 § samma förordning, Västkoststiftelsen till förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- naturreservatet Klippan, beslutat enligt 7 § naturvårdslagen den 30 maj 1983, dnr 11.1211-3172-79 och 11.1211-1263-82.

Länsstyrelsen beslutar härmed att upphäva detta äldre beslut; upphävandet ska gälla från den tidpunkt då nu aktuellt reservatsbeslut vinner laga kraft. Detta innebär att området kvarstår som naturreservat med nya bestämmelser.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett äldre, naturskogsartat barrskogsområde med dess stormpåverkade beståndsdynamik;
- bevara naturvärden knutna till västsvenskt präglade våtmarksmiljöer;
- bevara och utveckla värden knutna till ett äldre odlingslandskap med bland annat gamla, hamlade träd och naturliga fodermarker;
- bevara de i området förekommande naturtyper som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd (9010 västlig taiga*, 7140 öppna mossar och kärr, 91D0 skogbevuxen myr, 6510 slätterängar i låglandet)
- ge möjlighet att utnyttja området som ett vetenskapligt referensområde och för pedagogiska ändamål;
- tillgängliggöra området för friluftsliv under stort hänsynstagande till dess vetenskapliga värden.

Syftet ska tryggas genom att:

- området skyddas mot fysisk exploatering;
- barrskogarna lämnas till fri utveckling;
- myrar och andra våtmarker lämnas till fri utveckling;
- gräsmarksmiljöer sköts genom återkommande slåtter;
- åldriga hamlade träd återhamlas regelbundet och hamling av nya lövträd påbörjas;
- odlingslandskapet ges en inramning av lövskog genom bl.a. bortröjning och utgallring av gran;
- information om stormfällningar och skogsdynamik i barrskogen ombesörjs på ett antal stationer i skogsbestånden;
- områdets kulturhistoriska lämningar synliggörs och kunskap om dessa sprids genom olika informationsåtgärder;
- friluftslivet gynnas genom underhåll av parkeringsplats, stigar och grillplats samt genom tillhandahållande informationsmaterial.

Reservatsförvaltningen skall inriktas mot att genomföra de åtgärder enligt skötselplan som krävs för att trygga syftet. Det innebär bl.a. biotopvårdande åtgärder i och kring områdets odlingsmark samt underhåll av områdets stigar och rastplats. En särskild uppföljning av bevarandestatus för Natura2000-naturtyperna ska göras.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet fattas med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad;
2. anlägga väg, bro, ridväg, elljusspår eller parkeringsplats;
3. uppföra mast, antenn, torn, vindkraftverk eller därmed jämförlig anläggning;
4. bedriva täkt i någon form, kommersiellt eller för husbehov, av berg, sten eller jord;
5. anordna upplag annat än tillfälligt för reservatets skötsel;
6. på land eller i vatten skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, gräva, schakta, spränga, utfylla eller tippa;
7. ta bort stenmur eller stenröse;
8. dika, dikesrensa, dämma, muddra eller valla in;
9. lägga igen eller kulvertera vattendrag eller öppet dike;
10. bortleda yt- eller grundvatten;

11. avverka träd eller buskar;
12. utföra beskogningsåtgärder;
13. skada eller bortföra dött träd såsom torraka, vindfälle eller låga;
14. gödsla eller kalka mark eller vatten;
15. tillföra kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel;
16. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart;
17. framföra motordrivet fordon;
18. rida;
19. dra fram ledning i luft, mark eller vatten;
19. sätta upp stängsel eller annan hägnad;
20. sätta upp tavla, skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning.

Undantag från föreskrifter enligt A ovan:

Föreskrifterna omfattar ej de under B nedan specificerade åtgärder som skall utföras genom reservatsförvaltaren, eller enligt avtal med denne, dvs öppet-hållande av inägomark, hamling, underhåll av parkeringsplats och stigar, gränsmarkering och skyltning m.m. Åtgärderna beskrivs närmare i den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3).

Vidare får följande utföras utan hinder av föreskrifterna

A5, 6, 8 (dikesrensa), 11, 13, 17: Normalt underhåll av befintlig väg och av befintlig luft- och markledning.

A11, 13, 17: Åtgärder som behövs av säkerhetsskäl vid byggnad eller väg; vid trädfällning, där akut risk för skada inte föreligger, skall samråd ske med förvaltaren om utförande av åtgärder.

A17: Uttransport av större vilt med s.k. älgragare eller motsvarande i samband med jakt.

A 17: Skogstransport och liknande på den körväg som löper genom södra delen av reservatet. Samråd med förvaltaren ska ske och markskador undvikas. Uppkommer skador ska dessa omsorgsfullt repareras.

A 17: Dragning av skidspår med snöskoter och spårsläde längs markerade stigar efter samråd med förvaltaren.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt skall tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av reservatets gräns i terrängen;
2. underhåll av parkeringsplats;
3. uppsättning och underhåll av informationstavlor;
4. underhåll av rastplats;
5. uppföra enklare toalettbyggnad;
6. anläggande och underhåll av stigar;

7. slåtter, röjning, utglesning av träd, hamling m.m. i f.d. odlingsmark;
8. underhålls- och restaureringsåtgärder i kulturmiljöer.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

Skötselplanens målsättningar och riktlinjer beträffande de olika skötselområdena gäller utan begränsning i tiden. Vid behov kan skötselplanen revideras inom ramen för gällande föreskrifter.

Förvaltare är Västkuststiftelsen. Förvaltningen skall ske i samverkan med Länsstyrelsen.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten (7 kap. 30 § miljöbalken)

Utöver vad som är föreskrivet enligt andra författningar gäller följande i naturreservatet.

Det är förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon;
2. ställa upp husvagn eller husbil;
3. rida;
4. cykla;
5. skada berg, sten eller jord genom att borra, hacka, gräva eller liknande;
6. skada träd eller buskar eller tillvarata eller på annat sätt skada vindfälle eller låga;
7. plocka, gräva upp eller samla in kärlväxter, mossor, lavar eller svampar (förbudet avser inte plockning av bär och matsvamp för egen konsumtion);
8. göra upp eld annat än på av förvaltaren iordningställd rastplats;
9. tälta annat än på av förvaltaren avvisad plats i anslutning till gårdstomten;
10. medföra hund som inte är kopplad;
11. utan tillstånd sätta upp tavla, skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning.

C1 avser ej parkeringsplatsen med anslutningsväg.

C10 gäller ej för jakträttsinnehavare vid jakt.

Föreskrifterna enligt C gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel eller när förvaltaren eller Länsstyrelsen genomför naturinventeringar; dessa kan även innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

Enligt vad som följer av 7 kap. 30 § andra stycket miljöbalken gäller föreskrifterna under C omedelbart vid ikraftträdandet, även om de överklagas.

Beskrivning av naturreservatet

Klippans naturreservat är beläget i Härryda kommun, ungefär två kilometer söder om Hindås. Terrängen är småkuperad med höjdryggar som mestadels är klädda med granskog. Uppe på åsarna finns också tallskog, och i sänkorna sumpskog med gran, björk och klibbal. Vidare finns här intressanta våtmarksmiljöer och, centralt i området, gårdslämningar med öppna f.d. odlingsmarker.

Den högsta punkten i reservatet ligger ca 130 meter över havet. Klimatet är märkbart svalare och mer nederbördsrikt jämfört med kustområdena tre mil längre västerut. Den skarpa klimatgradienten ut mot västkusten är förmodligen en av orsakerna till att granen här i reservatet är nära sin naturliga utbredningsgräns. Klippan är ett av de relativt få gammelskogsreservaten i sydvästra Sverige.

Naturmiljön

Såväl naturreservatet som landskapet omkring domineras av barrskogar med ett betydande inslag av våtmarker av fattigkärr- och högmossekaraktär. De biologiska värden i reservatet är knutna till såväl den äldre barrskogen som våtmarkerna och det äldre odlingslandskapet runt gårdslämningarna. Reservatet har en artrik och intressant fauna och flora knuten till alla dessa tre miljöer. Som exempel på sällsynta och rödlistade kan nämnas hållav, lunglav, brödtaggsvamp, stubbtrådsmossa, orkidén knärot och fjärilsarten violettekantad guldvinge. Här finns också kommunens största bestånd av den rödlistade kärlväxten slättergubbe. Till fågelarter som påträffas hör trana, sparvuggla, tretåig hackspett, spillkråka och tjäder.

Skogen på fastigheten Klippan 1:1 har under lång tid varit relativt opåverkad av skogsbruk och blev, som nämnts, skyddad genom reservatsbildningen år 1983. Skogens nuvarande ålder har i detta ursprungliga reservat uppmätts till ca 160 år. De nytillkomna skogsbestånden har till huvuddelen en ålder om 100-130 år, men även ett par yngre bestånd finns här.

Det ursprungliga reservatet, som omfattar 54 hektar, är ett Natura-2000 område och har en bevarandeplan som syftar till att ge gynnsam bevarandestatus åt i första hand barrskogen och våtmarkerna.

Med början under *Gudrun* år 2005 har granskogen i reservatet under senare år påverkats av återkommande stormfällningar. Fortfarande finns också tydliga spår efter stormen i september 1969. Stormfällningarna har gett upphov till omfattande angrepp av barkborrar som dödat en stor andel av granarna. Riklig förekomst av död ved i form vindfällen och torrakor finns nu även i de nytillkomna skogsbestånden. En viss uppröjning och uttranssport av fällda träd har skett, främst i anslutning till stigarna.

För att illustrera den naturliga dynamiken i stormluckor av olika åldrar har en folder med beskrivning av ett antal stationer i reservatet tagits fram under 2013.

Kulturmiljön

Hemmanet Klippan (ibland även kallat Buann eller Assaretorp) har en brukningshistoria som sträcker sig tillbaka till åtminstone 1600-talets första hälft. Under delar av 1600- och 1700-talet beboddes gården av indelta soldater och deras familjer. Hemmanet brukades fram till 1977 då den siste innehavaren avled. Några år senare revs boningshus och ekonomibyggnad som båda var i mycket dåligt skick.

Av bebyggelsen på Klippan återstår idag endast grundmurar efter bostadshus och ladugård, inklusive en spismur och hög skorstensstock till bostadshuset. En husgrund efter en smedja finns också kvar, och vid bäcken rester av en kvarndamm och en såg. Husresterna omges av ett småskaligt, öppet landskap med hamlad ask, fägata och stenhägnader. Här finns också fortfarande kulturväxter som spirea, syren och fruktträd.

Kring gårdstomten restaurerades en liten del av de gamla åker- och ängsmarkerna i samband med att området blev naturreservat på 1980-talet. Delar av detta äldre odlingslandskap har sedan år 1987 hållits öppet av lokala hembygds- och naturskyddsföreningar genom årlig slåtter samt lövträds-hamling. Andra delar är under igenväxning, men skötselplanen anger åtgärder för att öppna fler ytor och dessutom hamla ytterligare ett antal träd.

Friluftslivsvärden, undervisning m.m.

Klippans naturreservat är ett populärt friluftsområde. Flera stigar och motionsspår löper genom reservatet, bl.a. med anknytning till Hindåsgården i norr. I nordöst tangeras området dessutom av en vandringsled, "Knalleleden", mellan Hindås och Borås. Vid torpgrunden ordnas, som nämnts, slåttergillen varje år, och här finns en grillplats och bord med bänkar.

Området används i undervisningssyfte av Göteborgs universitet. Här finns även flera referenspunkter inom det regionala miljöövervakningsprogrammet. Vidare bör nämnas de informationsinsatser som görs om dynamiken i reservatets stormfällen.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Reservatets geografiska avgränsning

Inriktningen har varit att området förutom det sedan tidigare bildade reservatet ska innefatta angränsande skyddsvärda naturmiljöer och de buffertzoner som bedöms lämpliga.

Av arronderings- och biotopskyddsskäl har således skogspartiet mellan det ursprungliga reservatet och länsväg 529 införlivats. Detsamma gäller vissa

våtmarkspartier i nordväst. Dessa områden har bl.a. en funktion som buffertzon. Vägområdet till länsvägen ingår ej i reservatet.

I nordöst har några värdefulla partier med öppen myr och sumpskog samt bestånd med äldre barrskog tillkommit. Till stor del sammanfaller gränsen i norr med befintliga fastighetsgränser, bl.a. för den nybildade reservatsfastigheten.

I söder och sydöst följer reservatsgränsen dels den gamla fastighetsgränsen för Knektahålan, dels den nybildade fastighetsgränsen mot Rävlanda 2:2. Genom de tillkomna områdena i söder tillförs reservatet skogs- och våtmarkerna med höga naturvärden. De utgör delvis nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt med riklig förekomst av död ved. Andra nytillkomna delar ingår i landets myrskyddsplan.

Utökningen medför att området får en bättre form som ger områdets naturmiljöer en mer gynnsam bevarandestatus. Efter utökningen ingår totalt 106 hektar, varav ca 78 ha skogsmark, 26 ha våtmark och 2 ha öppen f.d. odlingsmark.

Reservatets syfte och föreskrifter

I 1983 års beslut anges syftet med reservatsbildningen vara att

- bevara ett åldrigt, föga påverkat barrskogsbestånd av naturskogskaraktär
- ge möjlighet att utnyttja området som ett vetenskapligt referensområde och för pedagogiska ändamål
- utnyttja området för friluftssändamål med stort hänsynstagande till dess vetenskapliga värden.

I detta nya beslut kvarstår de två sista punkterna. Den första punkten ändras något för att mer betona den naturliga dynamiken efter de omfattande stormfällningarna och barkborreangreppen i området. Dessutom tillkommer syftet att bevara områdets våtmarker och odlingslandskap. Eftersom det ursprungliga reservatsområdet numera ingår i Natura 2000, har syftet också kompletterats med att bevara i reservatet aktuella habitat i gynnsamt tillstånd.

Det ursprungliga reservatets föreskrifter har i allt väsentligt överförts till det nya reservatsförordnandet och kompletterats för att ge ett starkare skydd för områdets olika naturmiljöer. Således har t.ex. ytterligare föreskrifter införts för att skydda våtmarkerna. Däremot har den tidigare möjligheten att uppföra ny byggnad på den gamla gårdstomten tagits bort, då denna åtgärd inte längre är aktuell.

De föreskrifter som avser allmänhetens friluftsliv syftar både till att minska störningar och slitage på de känsliga naturmiljöerna och till att hålla reservatet tillgängligt för aktiviteter som vandring och grillning. Föreskrifterna innefattar t.ex. förbud mot eldning annat än på den särskilt iordningställda rastplatsen och förbud mot att medföra lösgående hund. Förbuden mot rid-

ning och cykling avses bl.a. bidra till att hålla stigarna i acceptabelt skick för fotvandring, motionslöpning etc.

Föreskrifterna innefattar inte något förbud mot jakt, trots att detta vore tänkbart mot bakgrund av områdets ringa storlek och den relativt höga besöksfrekvensen. Då den helt dominerande delen av reservatsmarken förvärvats av Väst kuststiftelsen och Naturvårdsverket, bör eventuell jakt – i första hand på älg – i stället kunna regleras genom särskilda nyttjanderättsavtal.

Beträffande annan lagstiftning av särskild betydelse i reservatsområdet, se nedan under Upplysningar.

Litteratur m.m.

Länsstyrelsen 2003. Program för skydd av tätortsnära naturområden i Göteborgsregionen.

Länsstyrelsen 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område SE0520145 Klippan.

Naturvårdsverket 1994. Myrskyddsplan för Sverige.

Väst kuststiftelsen 1979. Vegetationsinventering av gammelskogen Klippan.

Planeringsbakgrund

Sedan arvsfondsfastigheten Klippan 1:1 förvärvats av Väst kuststiftelsen bildade Länsstyrelsen det ursprungliga naturreservatet år 1983. Klippan skyddades dock interimistiskt redan 1979 efter hemställan av kommunen.

Stiftelsen har sedan dess varit reservatsförvaltare. En skötselplan för detta ursprungliga reservat fastställdes år 1985.

Området föreslogs ingå i Natura 2000 genom regeringsbeslut år 1997 och förklarades som särskilt bevarandeområde enligt habitatdirektivet år 2011.

I Länsstyrelsens rapport till regeringen år 2003 om *skydd för tätortsnära naturområden i Göteborgsregionen* utgör utökningen av naturreservatet Klippan en av de föreslagna reservatsbildningarna.

I Härryda kommun har ny översiktsplan antagits under 2012. Som underlag till denna har nya naturvårds- och kulturmiljöplaner också antagits 2012.

I *Naturvårdsplanen* ingår reservatet i "värdefullt landskap", betecknat L23 Klippan, och placeras i högsta hänsynsnivå, vilket innebär att ny exploatering inte får förekomma och att exploatering i närområdet inte får ske så att utpekade värden hotas.

I *kulturmiljöplanen*, där Klippan utgör en av 28 redovisade kulturmiljöer, beskrivs inägomarken med husgrunder, hägnader och sågrester som värdefullt inslag i det annars barrskogsdominerade hemmanet. Planen framhåller

det som angeläget att traditionen med årlig slåtter fortsätter, ”dels för att upprätthålla ett öppet landskap och dels för att lära ut lieslåtter så att dessa traditionella metoder inte faller i glömska”.

I *översiktsplanen*, ÖP2012, beskrivs utökningen av Klippan som ”av Länsstyrelsen föreslagen naturreservatsbildning”.

Våtmarkerna i Klippan ingår i område av *riksintresse* för naturvård med beskrivningen ”Våtmarkskomplex med höga naturvärden av svagt välvd mosse, fukthed och sumpskog. Området har också höga botaniska värden i form av en ovanlig flora. En skyddsvärd ravin ingår.” Våtmarkerna är upptagna i landets *myrskyddsplan*.

Skogsstyrelsen har i det tillkommande reservatsområdet avgränsat två nyckelbiotoper och ett naturvärdesobjekt med arealerna 1,2, 2,6 resp. 4,9 hektar.

På ömse sidor om Grandalsbäcken råder strandskydd om 50 meter.

Ärendets handläggning

Utökningen av naturreservatet utgör ett led i genomförandet av det program för skydd för tätortsnära naturområden som Länsstyrelsen redovisade till regeringen år 2003. I samband med att detta program togs fram informerades berörda markägare om förslaget att bilda naturreservat.

Arbetet på reservatsbildning inleddes år 2004 i samband med att skogsavverkningar aviserades inom Harås och Knektahålan. Inledningsvis avsåg projektet endast utvidgning av det befintliga reservatet men utökades år 2009 till att även innefatta revidering av föreskrifter och skötselplan för det ursprungliga reservatet.

I samarbete mellan Västkoststiftelsen och Länsstyrelsen har under 2009-2012 ett förslag till skötselplan tagits fram. Förslaget omfattar såväl det befintliga reservatet som de tillkommande delarna. I samband därmed har också gränserna mätts in av Lantmäteriet.

Handläggningen har innefattat markvärderingar samt förhandlingar om markförvärv och intrångsersättning, liksom erforderliga kontakter i övrigt med berörda markägare och nyttjanderättshavare. En utredning om eventuell ersättning med anledning av barkborreskador utanför reservatet gjordes 2008-09.

I det ursprungliga reservatsområdet är, som nämnts, Västkoststiftelsen markägare. Huvuddelen av det tillkommande området har under perioden 2005-2010 förvärvats av Naturvårdsverket. Detta är fallet beträffande berörda delar av fastigheterna Harås 1:1 och 1:11, Knektahålan 1:1, Lilla Bugärde

2:12 (2:29), Rävlanda 2:2 och 3:2 samt Sundshult 1:2 och S:2. Sedermera har dessa genom fastighetsreglering sammanförts och fått beteckningen Rävlanda 2:44. För det återstående markområdet, beläget inom Lilla Bugårde 2:50 har intrångsavtal år 2006 tecknats med Skogssällskapet.

Förslag till beslut om naturreservatet har den 26 november 2013 remitterats till Västkuststiftelsen, Härryda kommun, Skogsstyrelsen m.fl. myndigheter, organisationer, föreningar etc. Samtidigt har, i enlighet med 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., Skogssällskapet såsom ägare till markområde samt berörda nyttjanderättshavare förelagts att inkomma med eventuella synpunkter på förslaget.

Någon erinran mot förslaget har inte inkommit. Smärre justeringar har dock gjorts i förslaget med anledning av de synpunkter som inkommit; se vidare bilagda remissammanställning (bilaga 4).

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Värden

Som framgått har Klippanområdet höga naturvärden med biologiskt intressanta skogar, våtmarker och kulturmiljöer. Dessa natur- och kulturmiljöer gör också området attraktivt som rekreationsområde för såväl närboende som mer långväga besökare. Vidare ger den intressanta skogsdynamiken området särskilda pedagogiska och forskningsmässiga värden.

Hot mot områdets värden

Åtgärder som kan hota områdets naturvärden är t.ex.

- framdragande av vägar och kraftledningar, uppförande av master, vindkraftverk samt annan jämförlig exploatering;
- avverkning och andra skogsbruksåtgärder såsom bortforsling av vindfällan, lågor och torrakor;
- sönderkörning av fuktiga-blöta och andra känsliga markområden;
- dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt;
- minskad hävd av de biologiskt intressanta odlingsmiljöerna;
- insamling av hotade växt- och djurarter.

Värdena kan även påverkas negativt av åtgärder utanför området. Detta gäller t.ex. markavvattnande åtgärder som förändrar vattennivå och vattenföring eller vattenkvalitet. Vidare kan luftföroreningar, t.ex. från väg- och flygtrafik, påverka området negativt.

Skyddet

Större delen av området är, som ovan nämnts, sedan många år naturskyddad. Naturskyddslagstiftningen har under tiden förändrats, och ny kunskap har kommit fram om natur- och kulturvärdena i området. Genom föreliggande beslut utökas det skyddade området och får nya föreskrifter som ger

ett starkare skydd. Utökningen innebär att reservatet tillförs några barr-skogs- och våtmarksmiljöer med höga naturvärden. Inte minst myrskyddsplanens våtmarker, som endast till delar fanns med i det gamla skyddet, får ett mer omfattande och funktionellt skydd. Dessutom skapas en bättre arrondering av reservatet, som genom utökningen också kommer att inrymma vissa buffertzoner kring värdekärnorna.

Det nya beslutet innebär också en anpassning av föreskrifter och skötsel till det förhållande att en del av området numera ingår i Natura 2000. Möjligheten att framgent utvidga Natura2000- området till att omfatta hela det nya reservatet bör provas.

Enligt Länsstyrelsens bedömning är det således motiverat att genom ett nytt reservatsbeslut införliva de tillkommande skogs- och våtmarkerna och samtidigt förstärka skyddet för området i sin helhet.

Förutom föreskrifter om förbud mot åtgärder som kan spolierna områdets naturvärden, skall syftet tryggas genom lämpliga skötselinsatser. Den öppna, f.d. odlingsmarkerna i området skall således även i fortsättningen hållas öppna genom slåtter och röjning, inte minst för att bibehålla en för friluftslivet attraktiv miljö. Skogen och våtmarkerna i reservatet ska få utvecklas fritt.

Med anledning av områdets funktion som närströv- och utflyktsområde skall särskild omsorg ägnas information till allmänheten om natur- och kulturvärdena i området. För att friluftslivets intressen ska kunna tillgodoses utan att naturvärdena påverkas negativt skall gångstigar i lämpliga sträckningar finnas markerade.

Det tidigare reservatsbeslutets upphävande

Beträffande upphävandet av det ursprungliga beslutet om naturreservatet Klippan bör särskilt noteras att det beslut som nu fattas inte innebär att skyddet som naturreservat upphör. De nya föreskrifterna avses i stället ge ett i vissa avseenden förstärkt skydd för naturmiljön. Därigenom gör Länsstyrelsen bedömningen att föreliggande beslut är förenligt med bestämmelserna i 7 kap. 7 § miljöbalken.

Miljömål

Reservatsbildningen utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen *Levande skogar* och *Myllrande våtmarker*. Vidare berörs miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Inom ramen för målet *Levande skogar* har regeringen tidigare gjort bedömningen att ytterligare 320 000 hektar skogsmark i landet bör skyddas som naturreservat under perioden 1998-2010. För Västra Götalands län har bedömts att detta motsvarar ca 18 000 hektar. Det utökade skyddet av skogarna vid Klippan har utgjort ett led i arbetet med att uppnå detta miljömål.

Intresseprövning

Med hänsyn till det skydd som behövs för att bevara områdets särskilda värden bedömer Länsstyrelsen ett förstärkt skydd som naturreservat lämpligt. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets värden och syfte. De är främst avsedda att förhindra skador på områdets naturmiljöer, vartill hör att skydda växt- och djurlivet och att bevara förutsättningarna för friluftsliv. Skyddet innebär att pågående markanvändning (i huvudsak skogsbruk) avsevärt försvåras och att olika former av exploateringsföretag förbjuds. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen dock att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser m.m.

Genom att naturreservat bildas med främsta syfte att bevara områdets värdefulla skogs- och våtmarksmiljöer och dess kvaliteter för friluftsliv kan hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken om en från allmän synpunkt lämplig markanvändning anses tillgodosedda. Reservatsbildningen får vidare anses förenlig med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

I enlighet med det avtal om intrångsersättning som tecknats gäller för berörd del av reservatet att alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller staten.

Insektsangrepp

Bestämmelserna i 29 § skogsvårdslagen om bekämpning av insektshärjning, upparbetning av skadad skog m.m. ska, i den mån de strider mot reservatsföreskrifterna, inte tillämpas i naturreservatet.

Uppkommer insektskador på skog utanför naturreservatet som följd av att - i enlighet med föreskrifterna - åtgärder för att förebygga eller bekämpa insekts-spridning inte vidtagits inom reservatet, ska frågan om eventuell ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Annan lagstiftning som gäller i området

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet finns andra bestämmelser som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås, t.ex. bestämmelser om jakt, fridlysning m.m. i jaktlagen (1987:259), 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen.

För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantagna är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändiga för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Västkuststiftelsen. Förvaltningen skall i lämplig utsträckning ske i samverkan med berörda markägare och Länsstyrelsen.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen skall ligga till grund för naturreservatets skötsel. Planen skall vid behov revideras.

Påföljder

Enligt 29 kap 8 och 9 §§ MB gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap 5 och 30 §§ MB kan medföra straffansvar.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i ortstidning (Göteborgs-Posten och Hälaryda-Posten). Sakägare skall anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i tidningen.

Beslutet skall även kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av författningen och gäller omedelbart även om de överklagas. Övriga föreskrifter gäller från den dag de vinner laga kraft.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se formulär O4, bilaga 6. Den som har rätt att överklaga skall göra det inom tre veckor från den dag vederbörande fått del av beslutet.

I detta ärende har länsöverdirektör Agneta Kores beslutat. Naturvårdsintendent Thorbjörn Schafferer har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även Johan Jannert och Sven Swedberg, naturvårdsenheten, Lisa Ragnarsson, kulturmiljöenheten, Ulf Juto, vattenvårdsenheten, Christina Gustafsson, samhällsbyggnadsenheten, och Jonas Ledelius, rättsenheten, deltagit.

Agneta Kores

Thorbjörn Schafferer